

dergipark.org.tr/pub/alinterisosbil

Sosyal Bilimler Dergisi

Journal of Social Sciences

| e-ISSN 2602-229X |

PRENSİP

<https://prensip.gen.tr>

ARAŞTIRMA MAKALESİ

RESEARCH ARTICLE

İsveç ve Finlandiya'nın NATO Üyeliğinin Neorealizm Üzerinden İncelenmesi

An Analysis of Sweden and Finland's NATO Membership Through the Lens of Neorealism

Oğuzhan AYASUN

Milli Savunma Üniversitesi, Alparslan Savunma Bilimleri Enstitüsü, Güvenlik Araştırmaları Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

Geliş Tarihi/Received Date: 16.03.2025

Kabul Tarihi/Accepted Date: 02.05.2025

ÖZ

Uluslararası ilişkiler disiplinin en önemli alanlarından biri olan “Uluslararası İlişkiler Teorileri”, diplomasi arenasında meydana gelen tarihi ve güncel krizleri yorumlamada kullanılmaktadır. Bu çerçevede, 1919-1939 yılları arasında etkisini gösteren idealizm fikrine karşı realist kuram doğmuş ve günümüzde de geçerliliğini sürdürmektedir. Temelleri Thukididis, Machiavelli ve Thomas Hobbes’a kadar uzanan realizm; John Mearsheimer ve Kenneth Waltz gibi önemli düşünürlerin katkılarıyla yeni bakış açıları kazanmıştır. Böylece; uluslararası ilişkiler akademisyenleri, defansif, ofansif ve neoklaisk realizm gibi kuramlarını da kullanmaya başlamıştır. Bu makalede; Şubat 2022’de başlayan ve bölgesel bir sorun olmaktan küresel bir savaşa dönüşme eşliğinde sürüklenen Rusya-Ukrayna ihtilafının, İsveç ve Finlandiya’nın NATO üyelik kararlarını nasıl etkilemiştir sorusunun cevabına neorealizm bağlamında ulaşılmış hedeflenmiştir. Bu uğurda, söz konusu ülkelerin güncel askeri kapasiteleri ve 2000 yılından 2023 yılına kadar olan askeri harcalamaları esas alınarak; insan doğasını kötü olarak kabul eden, devletleri uluslararası ilişkilerin temel aktörü ve rasyonel bir oluşum olarak gören, devletlerin niyetlerinin bilinmeyeceği varsayımında bulunan ve uluslararası ilişkileri çıkar ve güç bağlamında değerlendiren realist kuramın bir kolu olan neorealizm kapsamında değerlendirme yapılmıştır. Çalışmada genel olarak; realizm ve neorealizmin temel varsayımları, NATO’nun tarihçesi, Rusya-Ukrayna Savaşı’nın tarihçesi, İsveç ve Finlandiya’nın NATO’ya katılımları ve ülkelerin askeri güçlerine yer verilerek bahse konu üyelikler, neorealizm üzerinden dengeleme politikası bağlamında değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İsveç, Finlandiya, NATO, Neorealizm, Rusya-Ukrayna Savaşı, Dengeleme.

ABSTRACT

One of the most significant areas within the discipline of international relations is “International Relations Theories,” which are frequently employed to interpret both historical and contemporary diplomatic crises. In this context, realism emerged as a reaction to idealism, which had been influential between 1919 and 1939, and has since maintained its relevance. Rooted in the works of Thucydides, Machiavelli, and Thomas Hobbes, realism has evolved through contributions from scholars such as John Mearsheimer and Kenneth Waltz, leading to the development of defensive, offensive, and neoclassical realism. This article examines how the Russia-Ukraine conflict, which began in February 2022 and has escalated toward the brink of a global war, influenced Sweden and Finland’s decisions to join NATO. Adopting a neorealist perspective—one that assumes human nature is inherently self-interested, states are the primary rational actors in an anarchic international system, and intentions of states remain uncertain—the study evaluates both countries’ military capacities and defense expenditures from 2000 to 2023. The analysis focuses on assumptions of realism and neorealism, NATO’s history, the Russia-Ukraine war, and the military profiles of Sweden and Finland, concluding that their accession to NATO can be understood as a strategic balancing within the neorealist framework.

Keywords: Sweden, Finland, NATO, Neorealism, Russia-Ukraine War, Balancing.

Please cite this paper as follows/Atf için:

Ayasun, O. (2025). İsveç ve Finlandiya'nın NATO üyeliğinin neorealizm üzerinden incelenmesi. *Alinteri Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 33-53. <https://doi.org/10.30913/alinterisosbil.1658907>

GİRİŞ

Uluslararası ilişkiler kapsamında meydana gelen olayları anlamlandırmak ve yorumlamak amacıyla sosyal bilimciler çeşitli teorilere başvurmuşlardır. Söz konusu teorilere idealizm, realizm, İngiliz okulu, sosyal inşacılık ve Kopenhag okulu gibi örnek verilebilir (Gözen, 2021, ss. 22-29). Günümüzde etkisini en çok hissettiren teorilerden biri olan realizm; tarihi perspektifte 5. yüzyılda Thukididis'e, 1500'lerde Niccolo Machiavelli ve Thomas Hobbes'a kadar uzanmaktadır. Özellikle 1919 ve 1939 yılları arasında etkisini gösteren idealizme bir tepki olarak doğan realizm, devletlerin çıkarlarını ön plana almış ve güç kavramına odaklanmıştır. Uluslararası ilişkilerin doğası gereğince anarşik bir yapıda olduğunu belirten realist teori; bu bağlamda devletlerin, kendi güvenliğini sağlamak amacıyla askeri güce odaklandığını söylemiştir. Savaşı uluslararası ilişkilerde anarşik yapının bir sonucu olarak tanımlayan realistler bu bağlamda idealistleri hayalperest olmakla eleştirmiştir. Özellikle iki savaş arasında Milletler Cemiyeti'nin başarısızlığı ile geçerliliğini büyük oranda yitiren idealizm sonrası, realizm uluslararası ilişkilerde temel anlayış biçimi olarak yerini almıştır (Steans, 2013, s. 23). Zaman içerisinde çeşitli olayları anlamlandırma ve açıklama konusunda eksiklik yaşayan realizm, neorealizm çerçevesinde ofansif ve defansif olmak üzere geliştirilerek uluslararası ilişkiler disiplininde kullanılmaya devam etmiştir (Karaağaç vd., 2020, s. 99).

Kavramsal olarak zamanla değişen realizmin savunucularının 21.yüzyılda ele aldığı döneminin hayati krizlerinin başında gelen husus, Şubat 2025'te 3. yılını dolduran Rusya-Ukrayna Savaşı'dır. Ölü ve yaralı sayısının yaklaşık 1 milyonu geçtiği belirtilen savaş (Independent Türkçe, 2024), bölgesel bir tehdit olarak algılansa da Kuzey Kore'nin de Rusya'ya asker desteğinde bulunması (NATO, 2024), Avrupa Birliği (AB) ve Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü'nün de (NATO) Ukrayna'ya yardım etmesiyle neredeyse hem nükleer hem de küresel bir savaşın eşiğine gelmiştir (Davies, 2021). Bahse konu ihtilafın bölgesel ve küresel etkileri sonucunda; İsveç ve Finlandiya da NATO ittifakına katılmak amacıyla başvurularını yapmıştır (NATO, 2022). Bu bağlamda söz konusu çatışmada; bilim insanları tarafından, devletlerin tutumları teorik açılarından analiz edilmiş ve akademi camiasına görüşler sunulmuştur.

Bu çalışmada, Rusya-Ukrayna Savaşı sonrasında meydana gelen tehdit algısına istinaden NATO'ya üye olan İsveç ve Finlandiya'nın tutumlarının neorealizm teorisi üzerinden incelenmesi hedeflenmiştir. Bu bağlamda, realizm ve neorealizmin kuramlarının savunucuları, güvenlik özneleri, temel varsayımları ve eleştirileri açıklandıktan sonra, Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü'nün tarihçesi ve örgütün genişleme dalgalarından bahsedilecektir. Bir sonraki bölümde ise Rusya-Ukrayna Savaşı'nın tarihçesi anlatılarak İsveç ve Finlandiya'nın NATO üyeliği süreci açıklanacaktır. Daha sonra, bahse konu ülkelerin askeri güç kapasiteleri karşılaştırmalı olarak analiz edilecektir. Son bölümde, Finlandiya ve İsveç'in NATO'ya katılmasının neorealizm üzerinden incelenmesi yapılacaktır.

Genel olarak literatür çalışmaları değerlendirildiğinde, Rusya-Ukrayna Savaşı sonrası devletlerin tutumlarının açıklanmasında kuramsal açıdan kısıtlılık olduğu tespit edilmiştir. Bir başka deyişle savaşın çıkış sebepleri, savaşın muhtemel çıktıları ve uluslararası arenaya etkileri değerlendirilirken teorik bir çerçevede incelemesi geri planda kalmıştır. Ayrıca, söz konusu savaşın görece olarak tarihsel açıdan yeni sayılmasıyla

beraber akademik camiada tarihsel bir olay kadar geniş yer tutmaktadır. Ek olarak, ilgili çalışmalar İsveç ve Finlandiya'nın NATO üyeliğini neorealizm teorisi açısından değerlendirmemektedir. Yazılan makale, nicel veriler ışığında teorik çerçeveye bağlam oluşturması nedeniyle önemli bir yer tutmaktadır. Bu bağlamda makalenin, ilgili boşluğa yönelik naçizane katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

YÖNTEM

Makalede İsveç ve Finlandiya'nın NATO'ya katılımının teorik çerçeve üzerinden incelemesi gerçekleştirilmiştir. Her ne kadar üyeliğin çeşitli sebeplerden de kaynaklanabileceği öngörülse de makale, Rusya-Ukrayna Savaşı'nın etkisi ön planda tutulmuştur. Özellikle, neorealizm kuramında "Dengeleme" (balancing) kavramı etrafında üyelik süreçleri açıklanmaya çalışılacaktır. Ek olarak, realist çerçeveden kaynaklanan sınırlılıklar da makalenin bağlamını oluşturacaktır.

Etkili analiz oluşturmak amacıyla; NATO, Rusya, İsveç ve Finlandiya'nın askeri güçleri makalede ele alınacaktır. Bu analiz için "Global Firepower" ve "SIPRI Military Expenditure Database" verilerine istinaden gerekli yorumlar ve çıkarımlar yapılacaktır. Ayrıca literatürde bulunan teori kaynakları, çalışmanın temelini oluşturacaktır.

REALİZM VE NEOREALİZM

Realizmin Tanımı

Uluslararası ilişkileri anlama ve yorumlama üzerine düşünürler çeşitli kuramlar geliştirmişlerdir. Bahse konu kuramların önünde gelen ve günümüzde de geçerliliği olan "Realizm" bu çerçevede, 1919-1939 yılları arasında etkin olan idealizm teorisine karşı olarak çıkmıştır. Özellikle, iki savaş arası dönemde, Milletler Cemiyeti'nin (League of Nations) çıkan ikinci dünya harbini engelleyememesi idealist düşüncenin temellerini sarsmıştır. Ulusal çıkarların ön planda tutulduğu bu evrede akademik ve diplomatik camiada realizm kuramı etki göstermeye başlamıştır (Steans, 2013, ss. 53-74).

Her ne kadar realist teorinin ortaya çıkış tarihi olarak 20. yüzyılın ikinci çeyreği gösterilse de kökenleri daha eskiye dayanmaktadır. Bu perspektifte; Thucydides'in eseri olan Peloponez Savaşları Tarihi kitabı, önemli bir düşünür olan Machiavelli'nin Prens isimli eseri ve Thomas Hobbes'in ünlü eseri Leviathan'da realist düşüncenin temelleri bulunmaktadır (Steans, 2013). Thucydides'in Atina ve Sparta arasında geçen savaşı anlattığı metinde, Atina'nın giderek güç kazanması ve ulusal çıkarlar bağlamında Sparta'nın Atina'ya savaş açması anlatılmıştır (Thucydides, 2004). Machiavelli ise Prens isimli kitabıyla o dönemde Floransa'yı yöneten Lorenzo de Medici'ye ithafen iktidarın gerekliliklerini anlatmıştır. Machiavelli, kitabının içeriğinde genel olarak ulusal çıkarları korumayı ve geliştirmeyi amaçlayan düşünce önerilerinde bulunmuştur. Ayrıca, iktidarın korunması için de tüm olumsuz koşulların hatta savaşın bile göze alınması gerektiğini vurgulayan yazar, gücün önemine dikkat çekmiş ve güce yönelik siyasi hamleler belirlenmesinin altını çizmiştir. Machiavelli, insan doğasının kötü ve çıkarıcı olduğunu belirtirken bireylerin ve yönetimlerin düzen içerisinde hayatlarını sürdürmesi için güç olgusunun ihtiyacını gözler önüne sermiştir. Devletler arası ilişkilerde milli çıkarların korunması fikrini benimseyen yazar, yeri geldiğinde ahlak ve etik kurallarının göz önünde bulundurmamalarını söylemiştir. Güçlü ordunun da vurgusu yapılan metinde, devletlerin niyetlerinin belli olamayacağı ancak devletlerin alacağı kararlarda rasyonel davranması

gerektiğini belirtilmiştir. Son olarak ise, olağanüstü koşullar olmadıkça daha güçlü bir devletle birliktelik kurmanın iktidarı zarara uğratacağı vurgulanmıştır (Machiavelli, 2008, s. 129). Thomas Hobbes ise, insanların doğuştan kötü olduklarını belirtmiş ve insanlar arasında belirli bir otoritenin olmadığı yaşamı doğa durumu olarak tanımlamıştır. Bir başka deyişle, devlet gibi bir otoritenin yoksunluğunda insanların çıkarları için diğerleriyle savaşa girebileceğini anlatmaktadır. Tüm bunlara ek olarak Hobbes, yasaların otorite olması koşuluyla işlevsellik kazanacağını söylemektedir (Hobbes, 2017, ss. 96-98).

Yukarıda bahsi geçen eserlerin temel varsayımlarından beslenen realizm kuramı, ilerleyen yıllarda uluslararası ilişkiler literatüründe yerini almıştır. Söz konusu teorinin en önemli savunucuları arasında Edward Hallet Carr, ve Hans Joachim Morgenthau bulunmaktadır (Steans, 2013). Kuramın temel varsayımlarının başında, devletlerin uluslararası ilişkilerin başat aktörü olması gelmektedir (Viotti & Kauppi, 2012, s. 39). Ayrıca, realist kuram devletleri rasyonel aktörler olarak tanımlamaktadır (Viotti & Kauppi, 2012, s. 40). Devletlerin niyetlerinin bilinmeyeceğini savunan realistler, güce yönelik politikaların belirlenmesi fikrini ön plana çıkarmışlardır. Ek olarak; devletlerin çıkar peşinde koşmasıyla etik ve ahlakın ikinci plana ötelenmesi gerekebilir. Bu bağlamda etik ve ahlak realistler için ikincil önem taşımaktadır. Bir ülkenin güvenliğini artırması diğer ülkenin tehdit algılamasına hizmet edeceği için “Güvenlik İkilemi” kavramını da uluslararası ilişkiler disiplinine realizm katmıştır. Tüm bunların ötesinde, sadece askeri güce yönelik politikaları yüksek politikalar olarak benimsemekte olan savunucular; askeri güce hizmet ettiği sürece ekonominin de yüksek politika olarak tanımlanabileceğini ifade etmektedirler. Bu anlayışa göre ticaret antlaşmaları, çevre politikaları ve sosyal konular düşük politikalar olarak tanımlanmaktadır. Uluslararası işbirliğinin önemini vurgulayan liberal düşüncenin aksine realizm, uluslararası işbirliklerinin sadece dönemin güçlü devletlerine hizmet ettiği fikrini savunmaktadır (Viotti & Kauppi, 2012, s. 73).

Uluslararası ilişkiler disiplini kümülatif ilerleyen bir alan olduğundan realist teoriye getirilen eleştiriler de uluslararası ilişkiler ve diplomasi tarihi için kayda değer bir öneme sahiptir. Realist kurama yönelik eleştirilerin başında, kuramın fazlasıyla indirgemeci bir yapıya sahip olduğu düşüncesidir. Ek olarak, sadece devlet merkezli bir bakış açısının devletler arası ilişkileri anlamlandırma yetersiz kalacağı fikrini belirtmişlerdir. Ayrıca, ulusal çıkar kavramına net bir bakış açısı kazandırmaması yönüyle realist kuram eleştirilerle karşı karşıyadır. İnsan doğasını sadece kötü olarak yorumlayan realizme karşı ise çeşitli eleştiriler insan yapısının değişebileceği fikrini içermektedir. İşbirliğinin küçümsenmesi ile de eleştirilere maruz kalan realizme aynı zamanda, devletlerin sadece rasyonel kararlar verip veremeyeceği tartışması üzerinden karşı çıkmaktadır (Steans, 2013, ss. 71-72).

Neorealizmin Tanımı

Klasik realizm, bilimsel metodolojideki değişimler ve devlet davranışlarını açıklamada daha yapısal bir çerçeveye duyulan ihtiyaç nedeniyle zamanla dönüşerek, 1960’larda Kenneth Waltz’un öncülüğünde neorealizme evrilmiş ve ilerleyen yıllarda John Mearsheimer gibi düşünürlerin katkılarıyla gelişmiştir. Bahse konu kuram, klasik realizm gibi devletlerin başat aktör olduğunu, uluslararası ilişkilerin anarşik olduğunu ve çatışmanın her zaman mevcut olduğu fikrini kabul eder. Neoklasik realistler Devletlerin

yanında uluslararası sistemin etkisini de inceleme konularından biri olarak sunmuşlardır (Waltz, 1988, s. 616). Klasik realizme göre başlı başına bir hedef olan güç neorealist kurama göre devletlerin yaşamlarını sürdürmesi için en önemli araç olarak tanımlanır (Mearsheimer, 2014, ss. 30-31). Neorealist teori aynı zamanda sistemin tek, çift ya da çok kutuplu yapısının devletler arasındaki barış ya da savaş ortamını da etkileyebileceğini belirtmektedirler. Tek kutuplu ve çok kutuplu sistemde bilinmezliğin artmasıyla savaşın daha muhtemel olduğu savunulmaktadır (Pevehouse & Goldstein, 2017, s. 48). Ayrıca, neorealist varsayımlara göre her devlet kendi güvenliğinden sorumludur (Sagan & Waltz, 2013, s. 4). Tüm bunlara ek olarak, klasik realizmin aksine neorealist anlayışta, bir devletin gücü başka devletlerle dengelenebilir veya zayıf devletler tehdit algıladığı güçlü devletin peşine takılarak (Bandwagoning) tehdit algılarını ortadan kaldırabilir (Waltz, 2000, s.38). Bir devletin gücü tehdit oluşturacak şekilde arttığında, diğer devletler kendi güvenliklerini korumak için ittifaklar kurar veya askeri kapasite artırarak bu gücü dengelemeye çalışır. Bu anlayışa göre temel amaç güç rekabeti değil, güvenli sistemin korunması ve devamlılığının sağlanmasıdır (Tüysüzoğlu, 2013, ss. 69-73). Neorealizm de devletlerin hangi ölçüde güce sahip olması gerektiği sorusuna istinaden defansif ve ofansif realizm olmak üzere farklı kollara ayrılmaktadır. Bu bağlamda Kenneth Waltz'un varsayımları defansif realizmin temellerini oluştururken ofansif realizmin yapı taşları John Mearsheimer tarafından meydana getirilmiştir.

KUZEY ATLANTİK ANTLAŞMASI ÖRGÜTÜ (NATO)

2. Dünya Savaşı'nın ardından Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin komünist bloğu genişletme politikasına Batılı ülkelerin ortak güvenliğini sağlamak amacıyla Mart 1948'de imzalanan Brüksel Antlaşması, Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü'nün (NATO) kurulmasında ilk adım olmuştur. İlerleyen zamanda ise, Batı ittifakının güçlendirilmesi ve Avrupa'nın yeniden yapılandırılması amacıyla 4 Nisan 1949'da Washington Antlaşması'na istinaden (NATO) kurulmuştur. Askeri ve siyasi güvenlik sağlamayı hedefleyen ittifak, Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Fransa, Belçika ve Hollanda'nın da aralarında bulunduğu 12 ülkenin öncülüğünde kurulmuştur. Avrupa-Atlantik bölgesinde demokrasi, insan hakları ve barışı önceleyen NATO, üye ülkelerinin güvenliklerini askeri ve siyasi çerçevede korumaktadır. Bu bağlamda, Kuzey Amerika ve Avrupa için önemli bir oluşum haline gelerek diplomasi tarihinde önemli bir yer teşkil etmektedir (T.C. Dışişleri Bakanlığı, t.y.).

NATO'nun temel caydırıcılığı Washington Antlaşması'nın 5. Maddesine dayanmaktadır. Bahse konu madde; ihtilaflarda siyasi ve diplomatik çözümlerin yetersiz kaldığı durumlarda toplu savunma fikriyle askeri operasyonlar düzenlenebileceğini ifade etmektedir. Söz konusu operasyon ve girişimlerin kararlarının alınması oy birliğine dayanmaktadır. Genel Sekreterlik, Askeri Komite, Nükleer Planlama Grubu ve Kuzey Atlantik Konseyi gibi alt organlardan oluşan NATO, ikili ve çok taraflı diyaloglar çerçevesinde diplomatik girişimlerde bulunmakta ve faaliyetlerini yürütülmektedir (NATO, t.y.).

NATO, kapılarını Washington Antlaşması'nı benimseyecek her Avrupa ülkesine açmaktadır. Bu bağlamda çeşitli genişleme dalgalarıyla yeni üyeler alan örgüte; Türkiye ve Yunanistan 1952'de, Almanya 1955'te katılmıştır. 1982'de İspanya'nın üyeliğinin ardından, örgüt 4 genişleme dalgası daha geçirmiştir. Bu çerçevede 1999 yılında; Çek

Cumhuriyeti, Polonya ve Macaristan Washington Antlaşması'na taraf olmuş ve NATO'ya katılmıştır. 2004 yılında ise Doğu Avrupa ülkelerinden olan Slovakya, Slovenya, Bulgaristan, Letonya, Estonya, Romanya ve Litvanya NATO ittifakına katılmışlardır. İlerleyen yıllarda ittifaka Arnavutluk, Hırvatistan, Karadağ ve Kuzey Makedonya katılmıştır. 2023 yılında Finlandiya ve 2024'te İsveç'in katılımıyla NATO'nun günümüzdeki üye ülke sayısı 32'ye ulaşmıştır (T.C. Dışişleri Bakanlığı t.y.).

Bütüncül savunma fikrini benimseyen İttifak, çeşitli bölgelerde güçlerini konuşlandırmış ve operasyonlar yürütmüştür. Örnek olarak Bosna Hersek'te bulunan IFOR ve SFOR, Kosova'da bulunan KFOR güçleri bu bağlamda değerlendirilebilir. NATO'nun caydırıcılığının temel noktası olan 5. Madde ilk kez, 2001 yılında Afganistan'a müdahalede terörizmle mücadele kapsamında uygulanmıştır. Günümüzde ise etkin olarak görev yapan ve NATO bünyesinde oluşturulan DEAS'la Mücadele Uluslararası Koalisyonu (DMUK), terörizmle mücadele etmektedir. Terörle mücadele kapsamında, 2017 yılında Brüksel Zirvesi'nde alınan 38 maddelik eylem planı da örgütün teröre karşı mücadele konusunda uluslararası arenada oynayabileceği rolü göstermektedir (T.C. Dışişleri Bakanlığı, t.y.).

RUSYA-UKRAYNA SAVAŞI

Rusya-Ukrayna Savaşı'nın Şubat 2022'de başladığı düşünülse de çatışmanın temelleri Kırım'ın uluslararası hukuka aykırı bir şekilde ilhak edilmesine dayanmaktadır. 2013 yılında Avrupa Birliği (AB) ile "Ortaklık Antlaşması'nın" imzalanmasını askıya alan dönemin Rusya yanlısı devlet başkanı Viktor Yanukoviç, yıllarca süren gerilimin ilk kıvılcımını başlatmıştır. Zamanla protestoların büyümesinin ardından Yanukoviç Rusya Federasyonu'na kaçmıştır; ancak gerilim, Kırım ve Donbas bölgesine yayılmıştır. İlerleyen günlerde Kırım'ı tarihsel ve kültürel bağlamda "ata toprağı" olarak atfeden Rusya, 18 Mart 2014'te Kırım'ı resmen ilhak etmiştir (Official Website of Ukraine, 2024). Donbas bölgesinde de Rus ayrılıkçılar ve Ukrayna ordusu arasında çatışmalar yoğunluk kazanmaya başlamıştır. Donetsk ve Lugansk'ta oluşturulan iki farklı sözde yönetim bölgede hakimiyeti eline geçirmiştir. Rusya, bu dönem içerisinde bölgelere özel statü verilmesi kararının takipçisi olurken, Ukrayna bir an önce NATO'ya dahil olmanın planlarını yapmaktaydı (Usubaliev, 2021).

Rusya, NATO'nun sınırlarına yaklaşmasını kabul etmeyerek Ukrayna'nın üyeliğine yönelik her türlü girişimi reddetmiştir. Bu nedenle her iki ülke de artan gerilime istinaden ordularını konuşlandırılmış ve yaşanması kuvvetle muhtemel olan savaş için hazırlıklarını tamamlamıştır (Demirci, 2022). Şubat 2022'de sözde ayrılıkçıların yönetimlerini tanıyan Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin, günümüze kadar ulaşacak sorunun bir başka temelini daha oluşturmuştur (Usubaliev, 2022a). Yalnızca birkaç gün sonra, 24 Şubat 2022 tarihinde Rusya-Ukrayna Savaşı resmen başlamıştır (Usubaliev, 2022b). Savaşın başlamasını takiben Birleşmiş Milletler'in (BM) bildirisine göre 1 milyon mülteci ülke topraklarını terk etmiştir. Söz konusu mültecilerin 500.000'e yakını Polonya'ya giderken, 140.000'i Macaristan'a, 100.000'i Moldova'ya göç etmiştir (Karaca, 2022).

İki ülke arasında diplomatik ilişkiler savaşın ardından ilk kez Türkiye'nin öncülüğünde ve başlatılan "Antalya Diplomasi Forumu"nda gerçekleşmiştir (Anadolu Ajansı, 2022a). Ayrıca, İstanbul'da yürütülen müzakereler çerçevesinde barışa yönelik

çeşitli ilerlemeler de kaydedilmiştir (Anadolu Ajansı, 2022b). Bu süreçte Ukrayna, Avrupa Birliği ve NATO ile ikili ve çok taraflı ilişkilerini geliştirmiştir. 1991 yılında AB ve Ukrayna Deklarasyonu'nun imzalaması ile başlayan süreç 23 Haziran 2022'de Ukrayna AB tarafından "Aday Ülke" olarak ilan edilmesiyle son halini almıştır (Yiğit, 2022). 18 ayını geride bırakan Rusya-Ukrayna Savaşı, Ukraynalı birliklerin Rus kenti Kursk'a girmesiyle yeni bir boyut kazanmıştır (Usubali, 2024). Bahse konu savaşın 1000. gününün sonunda ülke içinde 11 milyondan fazla Ukraynalı yerinden edilmiştir. Yaklaşık 6800 sivil yaşamını yitirmiş ve 11.000 sivil yaralanmıştır (Zaghloul, 2024). Geride bıraktığımız iki yıl içinde, toplam ölü ve yaralı sayısının yaklaşık 1 milyonu aştığı ifade edilmektedir (Independent Türkçe, 2024). Kuzey Kore'den gelen askeri birlikler (NATO, 2024) ve Rusya tarafından nükleer doktrininin de değiştirilmesi söz konusu savaşın günümüzde birçok boyutu olduğunu ve bölgesel bir savaştan küresel bir savaşa yöneldiğini göstermektedir (Davies, 2021).

İSVEÇ VE FİNLANDİYA'NIN NATO'YA ÜYELİĞİ

İsveç'in NATO'ya Üyelik Süreci

Avrupa güvenlik mimarisi, Soğuk Savaş sonrası dönemde değişen tehdit algıları ve uluslararası sistemdeki güç dengelerinin yeniden şekillenmesiyle birlikte önemli dönüşümler geçirmiştir. Bu dönüşüm süreci, geleneksel tarafsızlık politikalarıyla tanınan devletlerin güvenlik stratejilerinde radikal değişimlere yol açmıştır. Bu çerçevede İsveç'in, uzun yıllar sürdürdüğü tarafsızlık ilkesinden saparak Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü'ne (NATO) üyelik talebinde bulunması, yalnızca ulusal güvenlik perspektifinde yaşanan bir paradigma değişimini değil, aynı zamanda Rusya Federasyonu'nun agresif dış politikasına karşı şekillenen bölgesel güvenlik dinamiklerini de yansıtmaktadır (Blydal, 2012, ss. 20-23).

Uluslararası ilişkiler tarihinde tarafsız bir ülke olarak konumlanan İsveç, NATO ile ilişkilerini 1994'te kurulan ortaklık çerçevesinde geliştirmiştir (Government Offices of Sweden, 2024). İsveç'in Kırım'ın ilhakı sonrası dönemde Rusya'dan hissettiği tehdit algısı giderek artmış ve bölgede yeni bir güvenlik denklemi oluşturmak istemiştir. 2014 yılında İsveç'in takımadalarına yakın bir bölgede Rus denizaltılarının gezdiğine dair haber Rusya tehdidinin giderek arttığının bir göstergesi olarak kabul edilebilir (Chatterjee, 2023).

Rusya'nın Ukrayna'ya 2022 yılının şubat ayındaki müdahalesi sonrası İsveç de Rusya tehlikesine karşı NATO üyeliğini resmen gündeme almış ve bu hedefe yönelik çalışmalarını başlatmıştır. Bu bağlamda, İsveç 16 Mayıs 2022 tarihinde NATO üyeliği için başvuru yapmaya karar vermiştir. 18 Mayıs'ta başvurunun yetkililere sunulmasının ardından Türkiye ve Macaristan hariç diğer ülkeler söz konusu katılımı parlamentolarında onaya açmıştır. İlerleyen günlerde; Türkiye ve Macaristan'ın da ikili ve çok taraflı görüşmeler aracılığıyla çekinceleri giderilmiş ve 7 Mart 2024 tarihinde İsveç, NATO'nun 32. üyesi olarak ittifaka dahil olmuştur (Government Offices of Sweden, 2024).

Finlandiya'nın NATO'ya Üyelik Süreci

İkinci Dünya Savaşı'ndan yorgun ve bitkin olarak çıkan Finlandiya, Soğuk Savaş dönemi boyunca (1945-1991) hem doğu blokuna hem de batı blokuna karşı tarafsızlık politikasını benimsemiştir. Ancak, Rusya ile 1340 km sınırı bulunan Finlandiya, bu

politika ile çeşitli antlaşmalarla politik olarak Sovyetler Birliği'ni de kendisine yakın tutmuştur. 1948, 1955, 1973 ve 1983 yıllarında imzalanan arasında Sovyet-Fin Antlaşması, Batı ülkelerinden gelecek bir saldırıya karşı SSCB'nin desteğini ve ortaklığını güvence altına almıştır. Bu sözleşme SSCB'nin NATO gibi güçlere karşı elini güçlendirirken aynı zamanda Finlandiya'ya doğrudan müdahalesini de engellemiştir. Bir başka deyişle, söz konusu anlaşmalar Finlandiya'nın toprak bütünlüğünü ve egemenliğini koruyan temel antlaşmalar olarak diploması tarihinde yerini almıştır (Küçük, 2024, ss. 1128-1129).

Soğuk Savaş döneminde benimsenen politikaların aksine Finlandiya, SSCB'nin yıkılması ve Finlandiya'nın Avrupa Birliği'ne üye olmasıyla NATO'ya olan bakışını değiştirmiştir. Zaman içerisinde NATO kanadından Finlandiya'nın üyeliğine ilişkin yeşil ışık yakılsa da Rusya tarafından söz konusu girişimler engellenmeye çalışılmıştır. Hatta Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin, 2017 yılında yaptığı açıklamada mevcut statükodan memnun olduklarını belirtmiştir (Ponniyah, 2017)

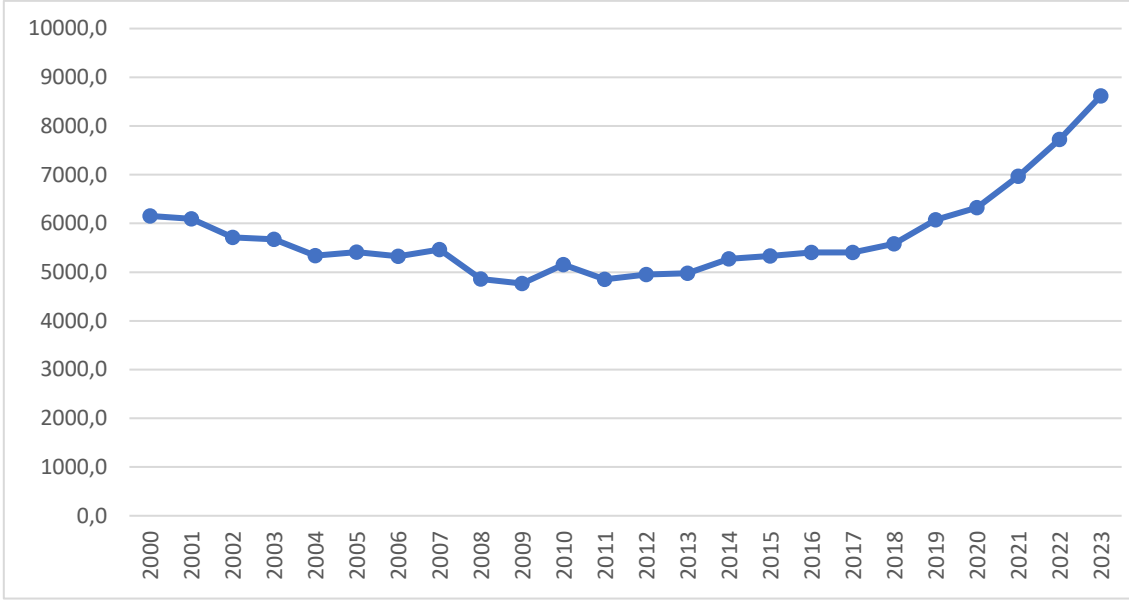
Tüm bunlara rağmen, Rusya-Ukrayna Savaşı'nın başlangıcı "Rus işgali" korkusunu halk nezdinde de genişletmiştir. Ukrayna'da çatışmaların başlamasının ardından 2014 yılında yürütülen ankette, halka sorulan "Finlandiya'nın NATO üyeliğine nasıl bakıyorsunuz?" sorusuna %53 oranında olumlu yanıt verirken Fin vatandaşların %34 ittifaka katılmaya karşı çıkmıştır (Schauman, 2014). Yıllar süren anket çalışmalarında, üye olunan sürece kadar Finlerin birliğe katılma isteği %76 oranlarına kadar yükselmiştir. Şubat ayında Rusya ve Ukrayna arasındaki gerilimin zirveye ulaşmasıyla, Finlandiya, yüzünü NATO'ya resmen dönmüştür. 17 Mayıs 2022 tarihinde NATO'ya katılımın oylandığı karar alma oturumunda; 8 oya karşı 188 evet oyuyla Fin Parlamentosu'nda NATO üyeliği için olumlu karar çıkmıştır. Oylamadan önce çeşitli konuşmalar gerçekleştirilmiş ve Finlandiya'nın gelecek yıllar için dış politika yönelimi belirlenmiştir. Konuşmalara en çok damga vuran sözlerden biri ise General Adolf Ehrnrooth'a yapılan olmuştur: "Bir daha asla yalnız kalmayın!" (Arter, 2023, s. 183) Finlandiya başvurusundan yaklaşık 1 yıl sonra, 4 Nisan 2023'te NATO'nun resmi olarak 31. üyesi olmuştur (Çam, 2023).

ASKERİ GÜÇLERİN İNCELENMESİ

İsveç'in Askeri Kapasitesinin Analizi

İsveç, yaklaşık 10,5 milyonluk nüfusu ve Finlandiya ile Norveç'e olan kara sınırlarıyla İskandinavya coğrafyasında yer almaktadır. Ülkenin sahip olduğu demir, bakır ve altın gibi doğal kaynaklar, savunma sanayii açısından stratejik bir potansiyel sunmaktadır. Ayrıca, genellikle düz arazilerden oluşan topografyası, kara savunması ve lojistik hareketlilik bakımından önemli avantajlar sağlamaktadır. Güney bölgelerinde ılıman, kuzey kesimlerinde ise sert iklim koşullarının hüküm sürdüğü İsveç'in bu yapısı, askeri planlama ve sınır güvenliği açısından dikkate değer özellikler taşımaktadır. Başkenti Stockholm olan ve resmi dili İsveççe olan İsveç, sahip olduğu coğrafi ve stratejik özellikleriyle, NATO'nun kuzey kanadında üstleneceği muhtemel savunma görevlerinde önemli bir aktör olarak değerlendirilmektedir (The World Factbook, 2025b).

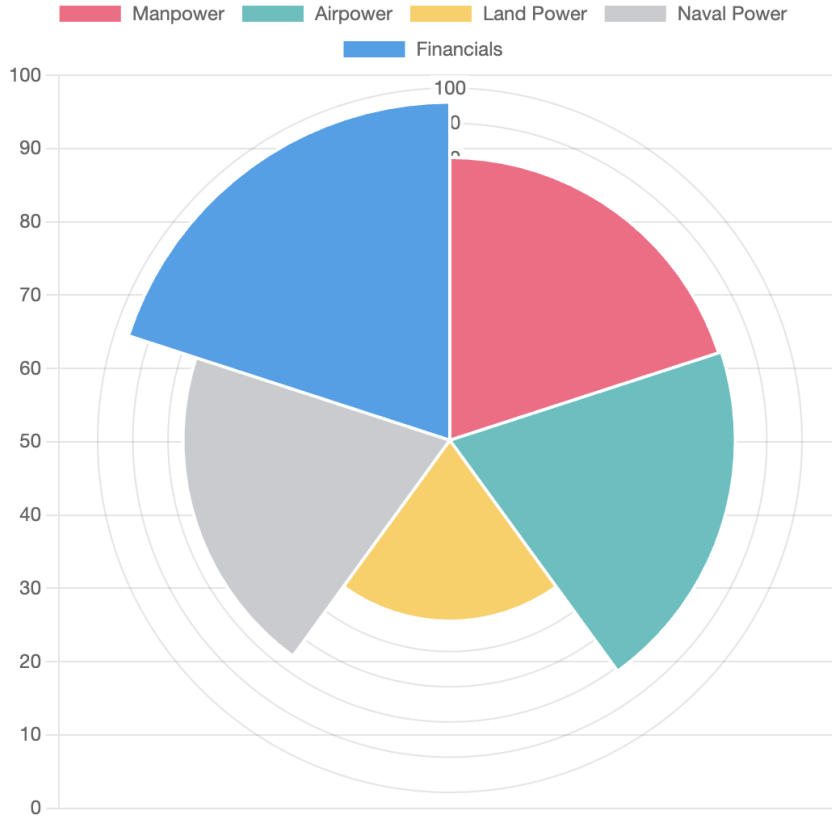
Ülkenin askeri alandaki analizi için, İsveç'in askeri harcamalardaki miktarı en önemli belirteçler arasında yer almaktadır.

Şekil 1. 2000-2023 Yılları arasında İsveç'in askeri harcamaları (sabit USD-milyon) (SIPRI, t.y.).

Şekil 1'de, 2000–2023 yılları arasında İsveç'in sabit ABD doları cinsinden yıllık askeri harcamaları görülmektedir. SIPRI Askeri Harcama Veritabanı'ndan elde edilen bu verilere göre, 2000–2014 yılları arasında İsveç'in askeri harcamalarında görece bir azalma ve durağanlık söz konusudur. 2000 yılında yaklaşık 6.2 milyar dolar seviyesinde olan harcamalar, 2009 yılına kadar düşüş trendi göstermiş, ardından sınırlı bir dalgalanmayla istikrarlı bir çizgi izlemiştir. Ancak 2014 yılı, Rusya'nın Kırım'ı ilhak ettiği tarih olarak dikkat çeker ve bu döneme denk gelen veri setinde İsveç'in askeri harcamalarında yön değişikliği olduğu açıkça gözlemlenmektedir. Bu tarihten itibaren harcamalar sürekli artış eğilimine girmiş, 2023 yılı itibarıyla yaklaşık 9 milyar dolara ulaşmıştır. Bu artış, İsveç'in güvenlik algısında yaşanan dönüşümün, özellikle Rusya'nın bölgesel politikaları karşısında tehdit algısının artmasının bir sonucu olarak okunabilir. NATO üyeliğine giden sürecin de bu artışlarla örtüşmesi, İsveç'in güvenlik arayışının yalnızca söylemde değil, somut bütçesel tercihlerle de desteklendiğini ortaya koymaktadır.

Ayrıca, askeri birlik miktarından, ekonomik ve lojistik yetkinliğine kadar 60'ın üzerinde etkeni küresel askeri güç endeksinin temel bileşeni olarak kabul eden Global Firepower'ın 2025 sıralamasına göre İsveç, 145 ülke arasında 27. sırada yer almaktadır (Global Firepower, 2025c).

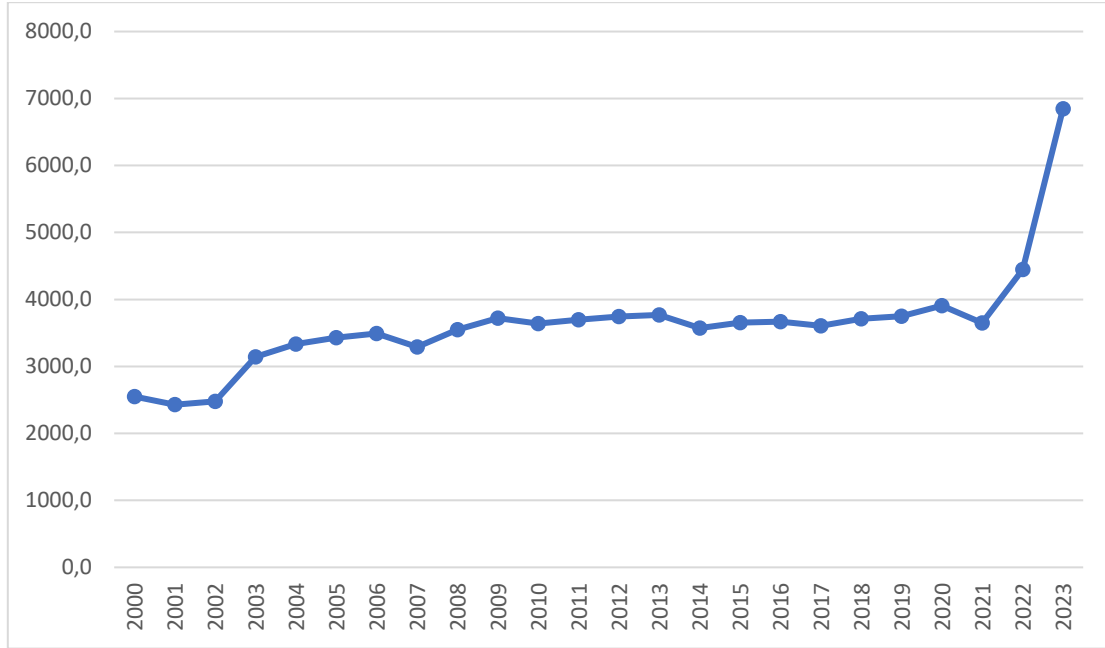
Şekil 2. İsveç'in askeri kapasitesi (2025) (Global Firepower, 2025c).

Şekil 2'de, İsveç'in askeri kapasitesi; insan gücü (manpower), hava gücü (airpower), kara gücü (land power), deniz gücü (naval power) ve finansal kapasite (financials) olmak üzere beş temel kategoride, 100 puanlık endeks üzerinden özetlenmiştir. Global Firepower verilerine dayanan bu analizde, İsveç'in en güçlü olduğu alanın yaklaşık 90 puan ile finansal kapasite olduğu görülmektedir. Bu durum, ülkenin askeri yatırımlarını sürdürülebilir biçimde finanse edebileceğini ve kriz dönemlerinde savunma harcamalarını artırma esnekliğine sahip olduğunu göstermektedir. Hava gücü ve insan gücü, yaklaşık 75–80 puan aralığında orta-yüksek kapasite düzeyinde yer alırken, deniz gücü ve kara gücü görece daha düşük seviyelerde konumlanmıştır. Bu dağılım, İsveç'in askeri stratejisinde mali olanaklara ve teknolojik modernizasyona dayalı bir yapı benimsediğini; konvansiyonel kara ve deniz unsurlarının ise ikincil planda tutulduğunu göstermektedir. Bu durum, NATO üyeliği ile kolektif savunma şemsiyesi altına girmesi sayesinde, eksik kaldığı alanlarda ittifak içi dengeleme stratejileri uygulamasına imkân tanımaktadır.

Finlandiya'nın Askeri Kapasitesinin Analizi

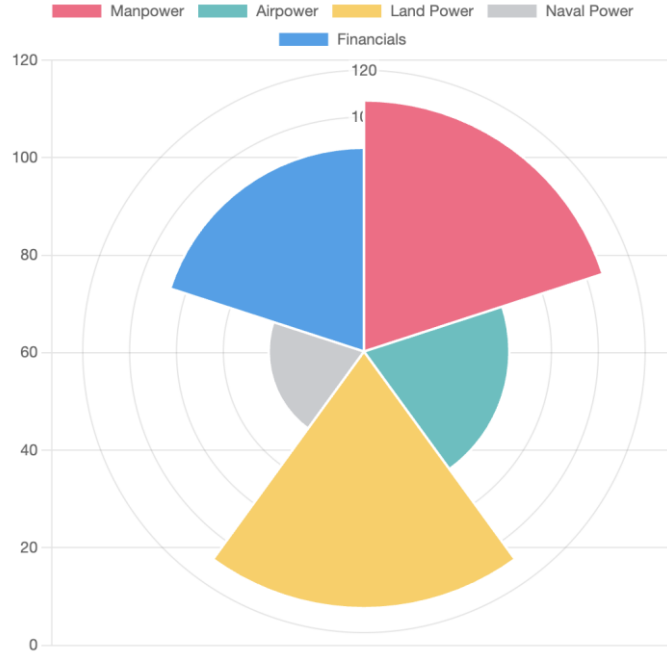
1917 yılında bağımsızlığını kazanan Finlandiya, yaklaşık 5.6 milyonluk nüfusuyla Kuzey Avrupa'nın güvenlik mimarisi içerisinde önemli bir konumda yer almaktadır. Ülkenin başkenti Helsinki olup, resmî dilleri Fince ve İsveççedir. 338.145 km²'lik yüzölçümüyle geniş kara sınırlarına sahip olan Finlandiya, özellikle doğuda Rusya ile paylaştığı 1340 kilometrelik sınır hattı nedeniyle stratejik bir öneme sahiptir (STAT, 2025). Kereste, demir, bakır ve kurşun gibi doğal kaynaklara sahip olan ülke, bu kaynakları savunma sanayii kapasitesinin geliştirilmesinde potansiyel olarak değerlendirilebilmektedir. Finlandiya'nın sahip olduğu geniş ve zorlu arazi yapısı,

özellikle kara savunma stratejileri ve asimetrik savaş kabiliyetleri açısından avantaj sağlamaktadır. Bu yönleriyle Finlandiya, NATO üyeliği sonrasında İttifak'ın doğu sınırındaki caydırıcılık kapasitesine katkı sunabilecek bir müttefik olarak öne çıkmaktadır.

Şekil 3. 2000-2023 Yılları arasında Finlandiya'nın askeri harcamaları (sabit USD-milyon) (SIPRI, t.y.).

Şekil 3'teki verilere göre, 2000–2020 dönemi boyunca harcamalar 2.5–4.5 milyar dolar bandında dalgalı fakat nispeten istikrarlı bir seyir izlemiştir. Ancak 2021 yılı itibarıyla belirgin bir artış eğilimi gözlemlenmiş ve 2023 yılında askeri harcamalar yaklaşık 7 milyar dolara ulaşarak önceki yıllara kıyasla dramatik bir sıçrama göstermiştir. Bu ani yükseliş, Finlandiya'nın Rusya tehdidine karşı artan güvenlik kaygıları ve NATO üyeliğiyle birlikte gelen savunma sorumluluklarıyla doğrudan ilişkilendirilebilir. Finlandiya'nın askeri harcamaları incelendiğinde, keskin dönüm noktası olarak Rusya-Ukrayna Savaşı'nın başlamasından bir yıl önceki artış göze çarpmaktadır. Ek olarak, Global Firepower'ın askeri güç endeksi sıralamasında Finlandiya 145 ülke arasında 48. ülke konumundadır (Global Firepower, 2025a).

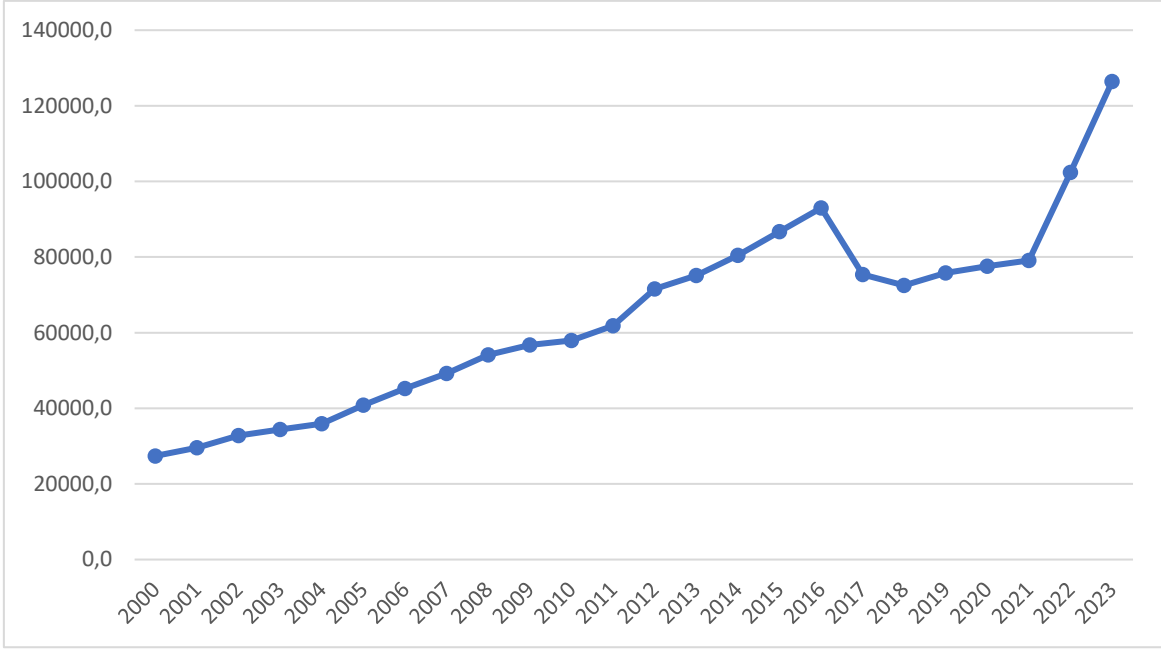

Şekil 4. Finlandiya'nın askeri kapasitesi (2025) (Global Firepower, 2025a).

Global Firepower tarafından oluşturulan ve 100 puan üzerinden ölçeklendirilen Şekil 4'teki endeks, Finlandiya'nın sahip olduğu askeri potansiyeli görsel olarak özetlemektedir. Grafikte en dikkat çekici unsur, yaklaşık 110 puan ile insan gücünün (manpower) öne çıkmasıdır. Bu veri, ülkenin seferber edilebilir personel kapasitesinin oldukça yüksek olduğunu göstermekte ve kara gücüne verdiği önceliği desteklemektedir. Kara gücü de yaklaşık 100 puanlık yüksek bir değerle ikinci sırada yer almakta; ülkenin coğrafi ve güvenlik stratejileri açısından kara savunmasını merkeze aldığı anlaşılmaktadır. Hava gücü ve finansal kapasite orta düzeyde seyrederken, en düşük performans deniz kuvvetlerinde gözlemlenmektedir. Bu durum, Finlandiya'nın deniz sınırları sınırlı olan bir ülke olmasıyla da ilişkilendirilebilir.

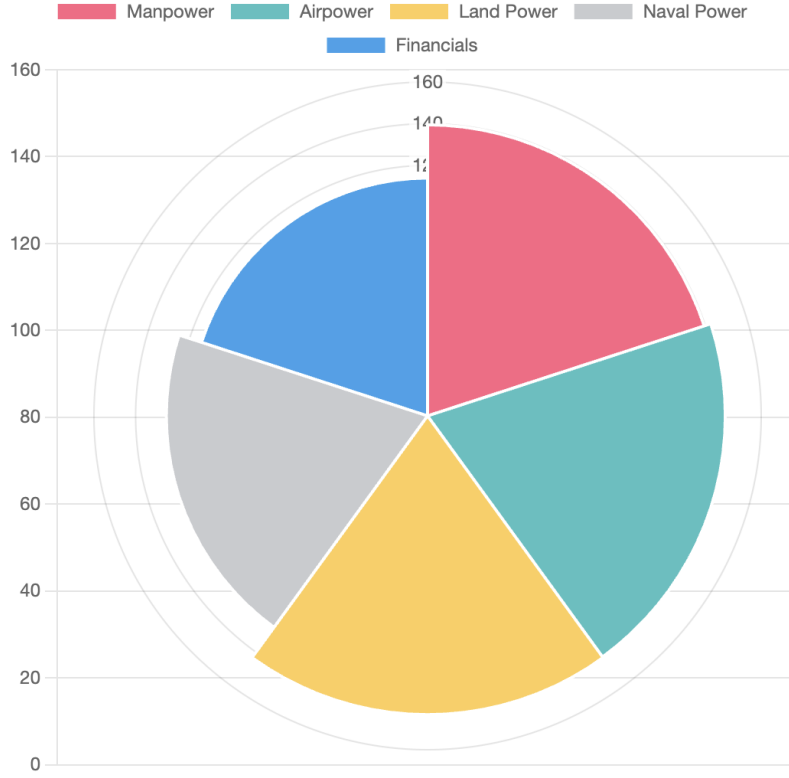
Rusya'nın Askeri Kapasitesinin Analizi

17.098.242 km² yüzölçümüyle dünyanın en geniş kara sınırlarına sahip ülkesi olan Rusya, Azerbaycan, Belarus, Finlandiya, Çin ve Estonya gibi çok sayıda ülkeyle kara sınırı paylaşmaktadır. Bu geniş coğrafi yapı, Rusya'ya askeri anlamda hem stratejik derinlik hem de çok cepheli bir tehdit ve operasyon alanı sunmaktadır. Ülke, enerji kaynakları bakımından oldukça zengin olup; petrol, doğal gaz ve kömür rezervleri sayesinde hem ekonomik hem de jeopolitik güç unsurlarına sahiptir. Başkenti Moskova olan ve 2024 yılı itibarıyla nüfusu yaklaşık 140.8 milyon olan Rusya'da, halkın %75'i kentsel alanlarda yaşamaktadır. Yüksek nüfusu, enerji zenginliği ve coğrafi avantajları Rusya'nın geniş ölçekli askeri gücünü desteklemektedir (The World Factbook, 2025a).

Şekil 5. 2000-2023 Yılları arasında Rusya'nın askeri harcamaları (sabit USD-milyon) (SIPRI, t.y.).

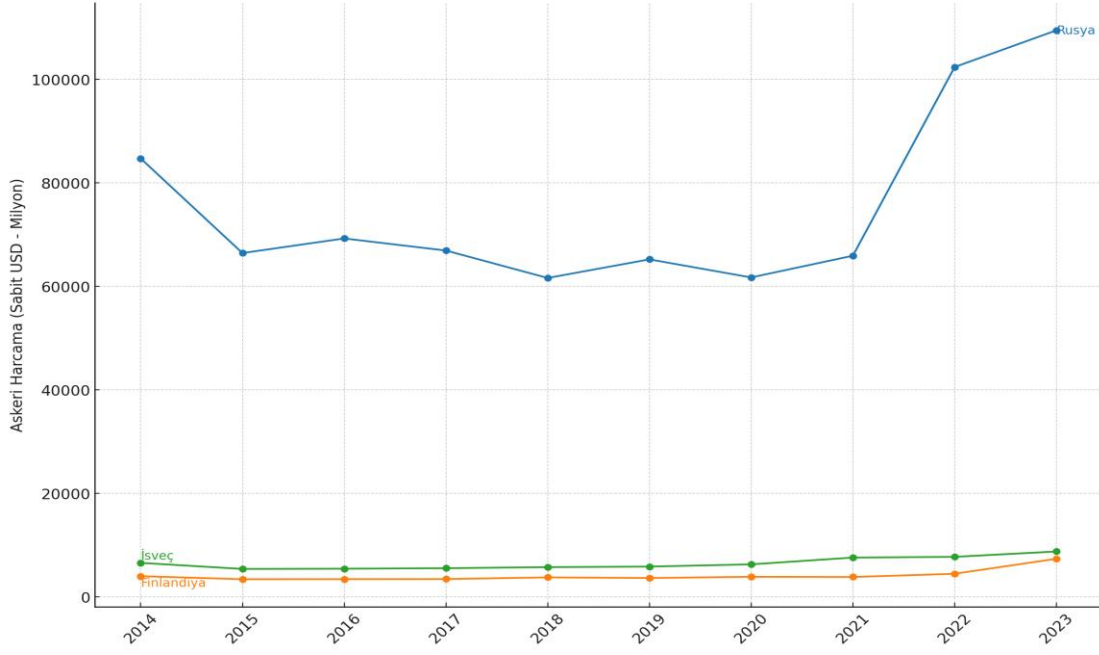
Şekil 5'te, 2000–2023 yılları arasında Rusya Federasyonu'nun sabit ABD doları cinsinden askeri harcamaları gösterilmektedir. Verilere göre, 2000 yılında yaklaşık 30 milyar dolar seviyesinde olan askeri harcamalar, 2016 yılına kadar istikrarlı bir artış göstererek yaklaşık 90 milyar dolar seviyelerine ulaşmıştır. Bu artış, Rusya'nın 2008 Gürcistan müdahalesi ve özellikle 2014 Kırım ilhaki sonrası yükselen güvenlik doktrinlerinin bir yansıması olarak değerlendirilebilir. 2017 yılında gözlemlenen düşüş, ekonomik yaptırımlar ve petrol fiyatlarındaki dalgalanmalara bağlı olarak açıklanabilirken, 2022 yılı itibarıyla harcamalarda yeniden keskin bir artış gözlenmiştir. 2023 yılında ise Rusya'nın askeri harcamaları yaklaşık 130 milyar dolara ulaşarak zirve yapmıştır. Bu dramatik artış, Şubat 2022'de başlayan Rusya-Ukrayna Savaşı bağlamında ele alındığında, Rusya'nın geniş çaplı bir savaş ekonomisine yöneldiğinin açık bir göstergesidir. Ayrıca Rusya, Global Firepower'ın sıralamasında 145 ülke arasında en güçlü 2. ülke olarak gösterilmiştir (Global Firepower, 2025b).

Şekil 6. Rusya'nın askeri kapasitesi (2025) (Global Firepower, 2025b).

Şekil 6'daki veriler, Rusya'nın insan gücü kategorisinde yaklaşık 150 puanla açık ara en yüksek kapasiteye sahip olduğunu göstermektedir. Bu unsur, ülkenin askeri personel açısından yüksek bir seferberlik kapasitesine sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Hava, kara ve deniz gücü unsurlarında da benzer şekilde 120–140 puan bandında güçlü bir konumda bulunan Rusya, konvansiyonel askeri kapasite bakımından İsveç ve Finlandiya'ya kıyasla belirgin bir üstünlük sergilemektedir. Ancak finansal kapasite açısından bakıldığında, Rusya yaklaşık 100 puan seviyesinde kalarak İsveç'in gerisinde, Finlandiya ile ise benzer bir düzeyde konumlanmaktadır. Bu durum, Rusya'nın büyük ölçekli askeri kapasitesine rağmen ekonomik sürdürülebilirlik konusunda görece daha kırılgan bir yapıya sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

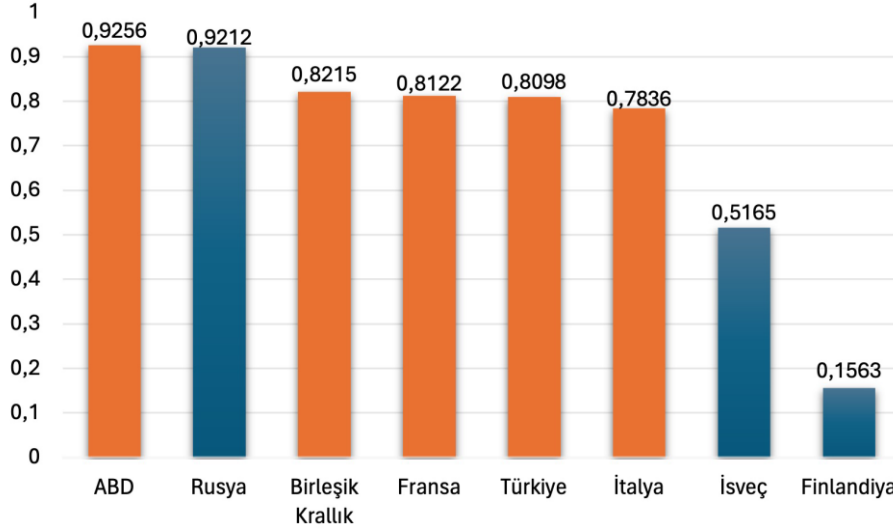
İsveç, Finlandiya ve Rusya'nın askeri harcamalar temelinde karşılaştırmalı olarak verilerinin sunulması da her üç ülkenin askeri güçlerinin bir nebze olsun kıyaslanması açısından önemli bir unsur olacaktır.

Şekil 7. 2014-2023 Yılları arasında Rusya, Finlandiya ve İsveç'in askeri harcamaları (sabit USD) (SIPRI, t.y.).

Şekil 7’de, 2014–2023 yılları arasında Rusya, İsveç ve Finlandiya’nın sabit ABD doları cinsinden yıllık askeri harcamaları karşılaştırmalı olarak gösterilmektedir. Grafik açık biçimde Rusya’nın, İsveç ve Finlandiya’ya kıyasla çok daha yüksek düzeyde askeri harcama gerçekleştirdiğini ortaya koymaktadır. 2014 yılında yaklaşık 84 milyar dolar olan Rusya’nın askeri harcamaları, 2023 yılında yaklaşık 110 milyar dolara ulaşarak güçlü bir artış trendi sergilemiştir. Özellikle 2021 sonrası dönemde, Ukrayna Savaşı’nın etkisiyle birlikte Rusya’nın askeri harcamalarında dramatik bir artış gözlemlenmiştir. Buna karşın İsveç’in aynı yıl için harcamaları yaklaşık 9 milyar dolar, Finlandiya’nın ise 6 milyar dolar düzeyindedir. Bu veriler, sadece mutlak rakamsal farkı değil, aynı zamanda bölgedeki güç asimetrisinin de boyutunu göstermektedir. Global Firepower verilerine göre dünya sıralamasında 2. sırada yer alan Rusya ile, sırasıyla 27. ve 48. sıralarda bulunan İsveç ve Finlandiya arasındaki bu fark, küçük ve orta ölçekli devletlerin büyük güçler karşısında bireysel güvenliklerini sağlayabilmelerinin ne denli sınırlı olduğunu gözler önüne sermektedir.

Global Firepower tarafından oluşturulan endekse istinaden ve bir değerinin en üst düzey askeri güç olarak kabul edildiği sisteme göre aşağıdaki tabloda Rusya, İsveç ve Finlandiya’nın yanı sıra NATO’nun en büyük beş askeri gücünün endeks değerleri verilmiştir.

Şekil 8. 2025 Yılı askeri güç endeksleri (Global Firepower, 2025d).

Endekslerin verildiği Şekil 8; 2014 yılında başlayan Kırım ilhakından itibaren ve 2022 Rusya-Ukrayna Savaşı'nı takiben zirveye ulaşan Rusya tehdidinin, İsveç ve Finlandiya açısından 2025 yılı verileriyle ispatını sunmaktadır. Ancak, İsveç ve Finlandiya'nın NATO üyeliği ile söz konusu göreceli geri kalmışlığı, Washington Antlaşması'nın 5.maddesine dayanarak giderilmeye çalışmıştır. Grafik aynı zamanda, NATO'nun en büyük beş gücü olan Amerika Birleşik Devletleri, Birleşik Krallık, Fransa, Türkiye ve İtalya'nın askeri güç endekslerini de sunmaktadır. Verilere göre, İsveç ve Finlandiya bölgede kendinden daha güçlü bir ittifaka katılarak güvenlik denklemlerini yeniden oluşturmuştur.

NEOREALİZM AÇISINDAN ÜYELİKLERİN İNCELENMESİ

Klasik realizm teorisinin temel varsayımlarını kabul eden; ancak, yeni bir bakış açısı kazandırarak tarihi ve güncel krizleri yorumlamayı hedefleyen neorealizm günümüzde önemini muhafaza eden kuramlar arasında yer almaktadır. Neorealizm perspektifinin literatüre kazandırdığı en önemli terimlerin başında “dengeleme” gelmektedir. Bu kavrama göre, askeri anlamda güçsüz olan ülkeler, tehdit hissettikleri diğer devletleri dengeleme yoluyla egemenliklerini ve toprak bütünlüklerini koruyabilmektedir (Tüysüzoğlu, 2013, s. 70).

Özellikle, 2014'te Kırım'ın ilhakıyla başlayan ve 2022'de Rusya-Ukrayna Savaşı ile zirveye taşınan ülkeler arası gerilim; İsveç ve Finlandiya'nın, Rusya'ya karşı tehdit algılamasını artırmış ve bu nedenle İsveç ve Finlandiya Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü'ne (NATO) üyelik süreçlerini başlatmıştır. 4 Nisan 2023'te Finlandiya NATO'ya üye olurken; 7 Mart 2024'te İsveç'in üyeliği resmîyet kazanmıştır (Çam, 2023; Government Offices of Sweden, 2024).

Bahse konu ittifak arayışının, neorealist teorisinin savunduğu gibi dengeleme politikası uygulanarak oluşturulduğu aşıkardır. Grafik 1'den de anlaşılacağı üzere İsveç Rusya'dan tehdit hissetmiş ve 2014 yılından itibaren askeri harcamalara ağırlık vererek güvenliğini öncelemeye başladığı görülmektedir. Ayrıca Grafik 2'de, İsveç'in ekonomisi diğer ülkelere göre ne kadar güçlü olsa da kara gücü, deniz gücü ve hava gücü açısından oldukça zayıftır. Finlandiya ise, Rusya-Ukrayna arasındaki gerilimi takiben Grafik 3'te

de görüleceği üzere askeri harcamalarına yoğunluk vermiştir. Grafik 4 incelendiğinde, Finlandiya'nın askeri kapasite bakımından deniz ve hava gücü kıstasında diğer ülkelere istinaden geri planda kaldığı gözlemlenebilir. Tüm bunların aksine Rusya ise, Grafik 5 ve Grafik 6'dan anlaşılabilceği gibi askeri alanda çoğu anlamda gelişmiştir. Keza Rusya, Global Firepower (2025b) sıralamasına göre dünyada en güçlü 2. askeri güce sahip ülke konumundadır (Global Firepower, 2025b). Grafik 7'de, ülkelerin askeri harcamalarının karşılaştırılması Rusya'nın, İsveç ve Finlandiya karşısında açık ara farkla önde olduğunu göstermektedir. Ek olarak, ülkelerin Global Firepower (2025d) endeksleri arasındaki fark Grafik 8'den de rahat bir şekilde anlaşılabilir.

Yukarıdaki anlatılara istinaden, İsveç ve Finlandiya'nın tek başlarına Rusya ile mücadele etme kapasiteleri askeri güç bakımından oldukça zayıftır. Bu bağlamda, ilgili ülkelerin rasyonel olarak yapabileceği en kritik hamle elbette güvenliklerini ve egemenliklerini korumak amacıyla bir ittifak oluşturmaktır. Böylece İsveç ve Finlandiya, askeri açıdan güçsüz oldukları Rusya'ya karşı dengeleme politikası uygulayarak kolektif savunma anlayışına sahip olan NATO'ya üye olmuşlardır. Grafik 8'de aynı zamanda NATO'nun en büyük 5 gücünün Global Firepower Endeksi de verilmiştir. Söz konusu rakamlar incelendiğinde, İsveç ve Finlandiya'nın NATO'ya üye olmasının altında yatan temel sebepler daha rahat bir şekilde anlaşılacaktır. Bu nedenle üyelikler, neorealist bakış açısından güçsüz devletlerin güçlü devletlere karşı "dengeleme" ve "ittifak kurma" politikası olarak yorumlanabilmektedir.

Her ne kadar neorealist kuram küçük devletlerin tehdit karşısında "dengeleme" ve "ittifak kurma" yoluyla güvenliklerini sağlayabileceğini savunsa da bu stratejiler uzun vadede belirli riskleri de beraberinde getirebilir. Bu durumu siyaset düşünürlerinden Machiavelli'nin Prens adlı eserinde bir devletin başkasının gücüne dayanarak güvenlik arayışına girmesini açıklayarak eleştirmektedir (Machiavelli, 2008, s. 129). Bu perspektife göre, küçük devletlerin büyük güçlere dayanarak oluşturduğu ittifaklar, kısa vadeli güvenlik sağlasa da uzun vadede egemenlik kaybı, dış politikada bağımlılık ve stratejik esneklik kaybı gibi sonuçlara yol açabilir. Bu bağlamda, İsveç ve Finlandiya'nın NATO üyeliği, askeri kapasite açısından rasyonel bir dengeleme stratejisi olarak yorumlanabilirken, ittifaka aşırı bağımlılık durumunda ulusal karar alma mekanizmalarında dış etkilerin artması gibi potansiyel olumsuzlukları da beraberinde getirebilir.

SONUÇ

Uluslararası ilişkiler disiplininde, teoriler önemli bir yer tutmaktadır. Özellikle devlet çıkarlarının ön plana geldiği ve İkinci Dünya Savaşı'nın yaşandığı konjonktürde, realist bakış açısı ilgili alanda önem kazanmaya başlamıştır. Uluslararası ilişkilerin temel aktörü olarak devletleri gören ve devletlerin her zaman çıkarları doğrultusunda rasyonel karar aldıklarını savunan realist bakış açısı, her koşulda gücün önemini vurgulamaktadır (Steans, 2013, ss. 53-74). Ancak, tarihsel ve güncel olayları anlamlandırmakta zorlanan klasik realizm bakış açısına, 1960'lardan itibaren John Mearsheimer ve Kenneth Waltz gibi isimler yeni varsayımlar kazandırmışlardır. Bu edininim sayesinde, neorealist perspektif günümüzde yaşanan birçok krizi aydınlatmada kullanılmaktadır.

Bu makalede, yaklaşık 1 milyonun üzerinde ölü ve yaralının bulunduğu (Independent Türkçe, 2024), 2022 yılında tansiyonun zirveye çıktığı Rusya-Ukrayna

Savaşı'na istinaden İsveç ve Finlandiya'nın diplomatik tutumları neorealizmin "dengeleme" politikasınca değerlendirilmeye alınmıştır.

Günümüzde bölgesel bir savaştan küresel bir ihtilafa dönen Rusya-Ukrayna Krizi birçok bölgeyi etkilemiştir. Nükleer silahlarının kullanılmasına varacak derecede tehlikenin ve gerilimin artması (Davies, 2021), çevredeki ülkelerin tehdit algılamasını artırmıştır. Bu nedenle, İsveç ve Finlandiya 4 Nisan 1949'dak urulan kolektif savunma örgütü Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü'ne (NATO) üyelik başvurusunda bulunmuşlardır (Chatterjee, 2023). İlgili başvurunun altında yatan temel sebebin anlaşılması için çalışma çevresinde çeşitli kaynaklardan alınan askeri harcama ve askeri kapasitelerin analiz edilmesiyle açıklama yoluna gidilmiştir.

Yapılan analizde, Rusya'nın özellikle 2014 Kırım ilhakı ve 2022 Ukrayna işgali sonrasında oluşturduğu güvenlik tehdidi, İsveç ve Finlandiya'nın güvenlik algılamalarını kökten değiştirmiştir. Grafikler ve veri analizleriyle ortaya konduğu üzere, İsveç ve Finlandiya'nın hem askeri harcamaları hem de genel askeri kapasitesi, Rusya ile doğrudan güç dengesi kurabilecek düzeyde değildir. Bu yapısal asimetri karşısında, iki devletin NATO'ya başvurması, neorealist kuramın öngördüğü biçimde, bir güvenlik arayışının sonucu olarak yorumlanabilir.

Sonuç olarak, bu makale, İsveç ve Finlandiya'nın dış politika yönelimlerini açıklamada neorealist teorinin önemli bir analitik çerçeve sunduğunu ortaya koymuştur. Hem tarihsel gelişmeler hem de askeri kapasite verileri dikkate alındığında, bu iki devletin NATO'ya üyelik kararı, neorealist kuramın "güvenlik için ittifak" ilkesini doğrular niteliktedir. Araştırma sorusu doğrultusunda ulaşılan bu sonuç, gelecekte benzer güvenlik tehditleri karşısında diğer küçük ve orta ölçekli devletlerin de benzer ittifak eğilimleri gösterebileceğine işaret etmektedir.

KAYNAKÇA

Yayımlanmış Eserler

- Arter, D. (2023). From Finlandisation and post-Finlandisation to the end of Finlandisation? Finland's road to a NATO application. *European Security*, 32(2), 171-189. <https://doi.org/10.1080/09662839.2022.2113062>
- Gözen, R. (2021). *Uluslararası İlişkiler Teorileri*. İletişim.
- Hobbes, T. (2017). *Leviathan*. Penguin Books.
- Karaağaç, Y., Elçi, İ. H., & Bingol, O. (2020). Klasik uluslararası ilişkiler teorileri ve diplomasi. İçinde D. Sönmez & S. Şekercioğlu Bozacıoğlu (Eds.), *Diplomaside değişim: Kuramlar, kavramlar ve uygulamalar* (s. 93-121). Barış Kitap.
- Küçük, E. (2024). "Bir daha asla yalnız kalma": Finlandiya-NATO ilişkileri çerçevesinde üyelik krizi ve Türkiye. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13(3), 1127-1140. <https://doi.org/10.33206/mjss.1469642>
- Machiavelli, N. (2008). *The prince*. Oxford University Press.
- Mearsheimer, J. J. (2014). *The tragedy of great power politics*. W.W. Norton & Company.
- Pevehouse, J. C., & Goldstein, J. S. (2017). *International relations*. Pearson.

- Sagan, S. D., & Waltz, K. N. (2013). *The spread of nuclear weapons: An enduring debate*. Norton & Co.
- Steans, J. (2013). Realism. İçinde J. Steans, L. Pettiford, T. Diez & I. El-Anis (Eds.), *An introduction to international relations theory: Perspectives and themes* (s. 53-74). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315833811>
- Thucydides. (2004). *History of the Peloponnesian war*. Dover Publications.
- Tüysüzöğlü, G. (2013). Savunmacı realizm ve saldırgan realizm bağlamında Karadeniz Havzası'ndaki çatışma gerçekliğinin değerlendirilmesi. *Avrasya Etüdlere*, 44(2), 57-85.
- Viotti, P. R., & Kauppi, M. V. (2012). *International relations theory*. Longman.
- Waltz, K. N. (1988). The origins of war in neorealist theory. *Journal of Interdisciplinary History*, 18(4), 615-628. <https://doi.org/10.2307/204817>
- Waltz, K. N. (2000). Structural Realism after the Cold War. *International Security*, 25(1), 5-41. <https://doi.org/10.1162/016228800560372>

İnternet Kaynakları

- Anadolu Ajansı. (2022a). *Uluslararası politikanın nabzı Türkiye'de attı*. <https://www.aa.com.tr/tr/info/infografik/27333>
- Anadolu Ajansı. (2022b). *Rusya-Ukrayna müzakereleri en anlamlı ilerlemeyi İstanbul'da kaydetti*. <https://www.aa.com.tr/tr/info/infografik/27596>
- Blydal, C. (2012). *Foreign-policy discussions in Sweden after 1990*. Kas International Reports.
- Çam, Ö. T. (2023). *Finlandiya resmen NATO'nun 31'inci üyesi oldu*. Anadolu Ajansı. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/finlandiya-resmen-natonun-31inci-uyesi-oldu/2863311>
- Chatterjee, P. (2023). *İsveç ve Finlandiya'nın tarafsızlıktan NATO'ya uzanan hikayesi: İki ülkenin askeri politikaları nasıl değişti?* BBC News Türkçe. <https://www.bbc.com/turkce/articles/cji103z8e5wo>
- Davies, M. (2021). *Putin approves changes to Russia's nuclear doctrine*. BBC. <https://www.bbc.com/news/articles/cj4v0rey0jzo>
- Demirci, Y. (2022). *Rusya-Ukrayna krizinde tarafların askeri manevraları büyük oranda tamamlandı*. Anadolu Ajansı. <https://www.aa.com.tr/tr/info/infografik/26647>
- Global Firepower. (2025a). *2025 Finland military strength*. https://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.php?country_id=finland
- Global Firepower. (2025b). *2025 Russia military strength*. https://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.php?country_id=russia

- Global Firepower. (2025c). 2025 Sweden military strength. https://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.php?country_id=sweden
- Global Firepower. (2025d). 2025 Military strength ranking. <https://www.globalfirepower.com/countries-listing.php>
- Government Offices of Sweden. (2024). *Historical relations between Sweden and NATO*. <https://www.government.se/government-policy/sweden-in-nato/history-of-sweden-and-nato/>
- Independent Türkçe. (2024). *Rusya-Ukrayna savaşında ölü ve yaralı sayısı 1 milyonu buldu*. <https://www.indyurk.com/node/745275/d%C3%BCnya/rusya-ukrayna-sava%C5%9F%C4%B1nda-%C3%B6l%C3%BC-ve-yaral%C4%B1-say%C4%B1s%C4%B1-1-milyonu-buldu>
- Karaca, M. R. (2022). *BM, 1 milyondan fazla mültecinin Ukrayna'dan komşu ülkelere geçtiğini duyurdu*. Anadolu Ajansı. <https://www.aa.com.tr/tr/info/infografik/27153>
- NATO. (2022). *Finland and Sweden submit applications to join NATO*. https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_195468.htm
- NATO. (2024). *Doorstep statement*. https://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_230105.htm
- NATO. (t.y.). *What is NATO?* <https://www.nato.int/nato-welcome/index.html>
- Official Website of Ukraine. (2024). *When and why did the Russian invasion of crimea start?* <https://war.ukraine.ua/faq/when-and-why-did-russia-invade-crimea/>
- Ponniah, K. (2017). *5 milyon nüfuslu Finlandiya dev komşusu Rusya ile iyi geçinmeyi nasıl başarıyor?* BBC News Türkçe. <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-40739459>
- Schauman, S. (2014). *Verkkouutiset selvitti: Kansa valmis Natoon, jos valtijohto niin haluaa*. Verkkouutiset. <https://www.verkkouutiset.fi/a/verkkouutiset-selvitti-kansa-valmis-natoon-jos-valtijohto-niin-haluaa-17919/#273a6641>
- SIPRI. (t.y.). *SIPRI military expenditure database*. <https://www.sipri.org/databases/milex> <https://doi.org/10.55163/CQGC9685>
- STAT. (2025). *Statistics Finland*. <https://stat.fi/en>
- T.C. Dışişleri Bakanlığı. (t.y.). *NATO genel bilgi notu*. <https://www.mfa.gov.tr/data/nato-bilgi--notu.pdf>
- The World Factbook. (2025a). *Russia*. Central Intelligence Agency. <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/russia/>
- The World Factbook. (2025b). *Sweden*. Central Intelligence Agency. <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/sweden/>
- Usubali, M. (2024). *Rusya-Ukrayna savaşında yeni cephe Kursk*. Anadolu Ajansı. <https://www.aa.com.tr/tr/info/infografik/40667>

- Usubaliev, E. (2021). *5 soruda Rusya-Ukrayna krizi*. Anadolu Ajansı. <https://www.aa.com.tr/tr/info/infografik/22775>
- Usubaliev, E. (2022a). *Rusya-Ukrayna hattındaki kriz ve çatışmaların seyri*. Anadolu Ajansı. <https://www.aa.com.tr/tr/info/infografik/26993>
- Usubaliev, E. (2022b). *Rusya'nın Ukrayna'ya saldırısı*. Anadolu Ajansı. <https://www.aa.com.tr/tr/info/infografik/27066>
- Yiğit, M. A. (2022). *Ukrayna zorlu AB yolculuğunda 'adaylık' statüsüne ulaştı*. Anadolu Ajansı. <https://www.aa.com.tr/tr/info/infografik/28762>
- Zaghloul, O. (2024). *Rusya-Ukrayna savaşında 1000 gün geride kaldı*. <https://www.aa.com.tr/tr/info/infografik/42275>